

РОЗДІЛ IV. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

УДК 321.7

Микола Богаченко,

аспірант кафедри парламентаризму

Навчально-наукового інституту публічного управління

та державної служби,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

ORCID ID: 0000-0002-1902-6126,

DOI 10.29038/2524-2679-2024-03-206-217

**ПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ РИНКОВИХ ВІДНОСИН
В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ**

У статті розглянуто основні аспекти політичного менеджменту ринкових відносин в Україні в умовах війни. Досліджено шляхи до ефективного управління державними ресурсами в контексті військових дій. Аналізуються сучасні виклики, які постають перед політичною системою України, та пропонуються стратегії для підвищення ефективності управління ринковими відносинами. Особливу увагу приділено питанням прозорості, підзвітності й участі громадян у процесах прийняття рішень. Досліджено приклади успішних реформ та інноваційних підходів, які можуть бути застосовані для покращення управління державними ресурсами в умовах війни. Показано, що на розв'язання ключових проблем політичного менеджменту спрямована Стратегія реформування публічного управління в Україні на 2022–2025 рр. Основні її напрями – це підвищення ефективності державного управління, зниження адміністративного навантаження, прозорість і підзвітність влади, розвиток цифрових послуг і професійна, політично нейтральна публічна служба. Водночас звіт МВФ 2019 р. вказує на значну прогалину в ефективності публічних інвестицій, що потребує покращення координації, планування й моніторингу.

Політичний менеджмент ринкових відносин в Україні розглядається як поведінковий процес, спрямований на вироблення та реалізацію стратегії політичного суб'єкта (держави, партії, лідера) з урахуванням усіх змін, які відбуваються в політичній сфері. Сутність політичного менеджменту полягає в безпосередньому розгляді, прийнятті та втіленні в практику

політичних рішень. Важливим аспектом є також управління людськими ресурсами, що включає в себе ефективне використання потенціалу громадян для досягнення політичних цілей.

Надано комплексний аналіз проблематики політичного менеджменту ринкових відносин в умовах війни в Україні, визначаючи ключові чинники, які впливають на його формування та розвиток. Висновки статті підкреслюють важливість інтеграції міжнародного досвіду й адаптації його до українських реалій для досягнення сталого розвитку та зміцнення демократичних інститутів.

Ключові слова: політичний менеджмент, ринкові відносини, війна, Україна, прозорість, підзвітність, громадянська участь, реформи, інновації.

Mykola Bohachenko,

Ph.D student Department of Parliamentarism, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv, ORCID ID: 0000-0002-1902-6126

POLITICAL MANAGEMENT OF MARKET RELATIONS IN WARTIME UKRAINE

This article examines the main aspects of political management of market relations in Ukraine during wartime. It explores ways to effectively manage state resources in the context of military actions. The study analyzes the current challenges facing Ukraine's political system and proposes strategies to enhance the efficiency of managing market relations. Special attention is given to issues of transparency, accountability, and citizen participation in decision-making processes. The article investigates examples of successful reforms and innovative approaches that can be applied to improve the management of state resources during wartime. It demonstrates that the key problems of political management are addressed by the Public Administration Reform Strategy of Ukraine for 2022–2025. Its main directions include improving the efficiency of public administration, reducing administrative burdens, ensuring transparency and accountability of authorities, developing digital services, and fostering a professional, politically neutral public service. Additionally, the 2019 IMF report highlights a significant gap in the efficiency of public investments, necessitating improved coordination, planning, and monitoring.

Political management of market relations in Ukraine is considered a behavioral process aimed at developing and implementing the strategy of a political entity (state, party, leader) taking into account all changes occurring in the political sphere. The essence of political management lies in the direct consideration, adoption, and implementation of political decisions. An important aspect is also the management of human resources, which includes the effective utilization of citizens' potential to achieve political goals.

The article provides a comprehensive analysis of the issues of political management of market relations in wartime Ukraine, identifying key factors influencing its formation and development. The conclusions emphasize the importance of integrating international experience and adapting it to Ukrainian realities to achieve sustainable development and strengthen democratic institutions.

Key words: political management, market relations, war, Ukraine, transparency, accountability, citizen participation, reforms, innovations.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. В умовах війни, що триває в Україні, політичний менеджмент ринкових відносин набуває особливої актуальності. Військові дії суттєво впливають на економічну стабільність країни, викликаючи численні виклики для уряду та бізнесу. Зокрема, виникають проблеми з підтримкою функціонування ринкових механізмів, забезпеченням стабільності фінансової системи, а також збереженням довіри інвесторів і громадян. Однією з ключових проблем є необхідність адаптації політичних стратегій до умов війни, що включає розробку нових підходів до регулювання ринкових відносин, підтримку малого та середнього бізнесу, а також забезпечення соціальної захищеності населення. Важливим аспектом є також міжнародна співпраця й залучення зовнішніх ресурсів для відновлення економіки. Дослідження політичного менеджменту ринкових відносин в Україні в умовах війни є надзвичайно важливим для розуміння сучасних викликів та розробки ефективних стратегій для їх подолання.

Аналіз досліджень і публікацій. Огляд останніх досліджень свідчить про те, що ефективне політичне управління є вирішальним для розвитку країни. Учені, такі як В. С. Ревенко, М. А. Шульга, О. А. Зубчик, Ф. М. Кирилюк, А. Ю. Брегеда, М. І. Хилько, Г. Вілсон, Дж. Шелдрок, П. Ньюман, А. Гідденс та Р. Дарендорф, досліджували різні аспекти політичного менеджменту, включаючи управління людськими ресурсами, фінансовий менеджмент і соціальні зміни. Їхні роботи підкреслюють важливість

інтеграції представницьких та демократичних процесів з ефективним управлінням для досягнення позитивних соціальних змін і прийняття обґрунтованих політичних рішень.

Серед сучасних досліджень, що розглядають політичний менеджмент в умовах війни в Україні, варто виділити ті, що аналізують процес трансформації менеджменту в умовах війни, визначаючи ключові навички, методи та стратегії, необхідні для успішного управління в цих умовах. Також зазначимо щодо матеріалів науково-практичної конференції, які охоплюють різні аспекти менеджменту й публічного управління в умовах війни та післявоєнної відбудови [1].

Мета роботи – визначити ефективні підходи до політичного менеджменту в Україні, спрямовані на оптимізацію управління державними ресурсами.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Політичний менеджмент ринкових відносин в Україні розглядається як поведінковий процес, спрямований на вироблення та реалізацію стратегії політичного суб'єкта (держави, партії, лідера) з урахуванням усіх змін, які відбуваються в політичній сфері. Сутність політичного менеджменту полягає в безпосередньому розгляді, прийнятті й утіленні в практику політичних рішень. Важливим аспектом є також управління людськими ресурсами, що включає ефективне використання потенціалу громадян для досягнення політичних цілей.

Основні управлінські проблеми, характерні для політичного менеджменту ринкових відносин в Україні в умовах війни, включають реформування системи державного управління, ефективність відповіді на глобалізаційні виклики, а також взаємодію та функціонування органів державного управління. Війна створює додаткові виклики для реформування системи державного управління, щоб вона відповідала сучасним стандартам та потребам. Це включає питання бюджетної консолідації, адміністрування податків і зборів, та бюджетної децентралізації.

Зокрема, Постанова уряду України від 8 лютого 2017 р. № 142-р схвалювала Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 рр. Основні напрями цієї стратегії включають дотримання бюджетно-податкової дисципліни в середньостроковій перспективі; підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики; міжбюджетні відносини та фіскальна

децентралізація; забезпечення ефективного виконання бюджету; підвищення рівня прозорості й підзвітності в управлінні державними фінансами. Імплементация цієї стратегії мала створити умови для стійкого економічного зростання, макроекономічної стабільності, підвищення якості надання державних послуг та ефективності державних інвестицій [5].

Глобалізація вимагає від державного управління України адаптації до нових економічних, політичних і гуманітарних викликів. Це включає розробку стратегій інноваційного розвитку та цифровізації. Проблеми взаємодії між різними органами державного управління і їх ефективне функціонування є ключовими для реалізації стратегій управління державними ресурсами, а саме, питання координації політик та розподілу повноважень [1; 2; 7; 12]. Саме так сьогодні розглядають ефективність державного управління у відповідь на соціально-економічні, політичні й гуманітарні виклики. Вони підкреслюють важливість адаптації системи підготовки фахівців, політики зайнятості та стратегії інноваційного розвитку для мінімізації транзакційних витрат і підвищення конкурентоспроможності.

Основні проблеми, зазначені у звіті Європейської комісії щодо України за 2023 р., включають недостатню координацію між органами влади, низький рівень прозорості та підзвітності, а також необхідність розвитку цифрових технологій для покращення державного управління. Звіт про впровадження стратегії реформування публічного управління в Україні висвітлює кілька важливих аспектів політичного менеджменту. По-перше, ідеться про посилення ролі «центру уряду» через покращення координації й стратегічного планування. По-друге, реформування державної служби ще не завершено, зокрема впровадження нових стандартів управління людськими ресурсами. По-третє, прозорість і підзвітність влади залишаються низькими, що потребує підвищення рівня прозорості в управлінні державними фінансами. Цифровізація є важливим чинником для підвищення ефективності державного управління. Незважаючи на повномасштабне вторгнення росії, Україна продовжує прогресувати в реформах демократії та верховенства права. Звіт Європейської комісії вказує на певний рівень підготовки України в галузі реформи публічного управління, хоча прогрес у деяких секторах сповільнився через війну. Україна продовжує реформу децентралізації й досягла значного прогресу у впровадженні реформи органів суддівського врядування. Загалом звіт підкреслює важливість продовження реформ для досягнення європейських стандартів та інтеграції України до ЄС.

Для розв'язання кількох ключових проблем політичного менеджменту у сфері управління державними ресурсами була прийнята Стратегія

реформування публічного управління в Україні на 2022–2025 рр. [12]. По-перше, підвищення ефективності державного управління. Це передбачає створення професійної, результативної й підзвітної системи центральних органів виконавчої влади, яка забезпечує ефективне формування та реалізацію державної політики. По-друге, зниження адміністративного навантаження. Стратегія передбачає покращення якості надання адміністративних послуг та зменшення адміністративного тиску на суб'єктів господарювання. По-третє, прозорість і підзвітність політичної та публічної влади. Підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами й забезпечення законності адміністративних дій є важливим завданням у контексті розв'язання проблеми ефективного політичного менеджменту. По-четверте, розвиток цифрових послуг та інфраструктури для підвищення ефективності державного управління й забезпечення зручності для громадян і бізнесу. І, по-п'яте, професійна та політично нейтральна публічна служба. Формування системи, орієнтованої на захист інтересів громадян, уключає впровадження нових стандартів управління людськими ресурсами. Ці заходи спрямовані на створення в Україні спроможної сервісної й цифрової держави, яка відповідає європейським стандартам та забезпечує захист інтересів громадян.

Особливості в умовах війни в Україні додають додаткові виклики до реалізації цієї стратегії. Військові дії створюють значні перешкоди для нормального функціонування державних інституцій, що вимагає адаптації управлінських процесів до умов кризи. Це включає забезпечення безперервності надання адміністративних послуг, підтримку економічної стабільності та соціального захисту населення, а також координацію з міжнародними партнерами для отримання гуманітарної й фінансової допомоги. Важливим аспектом є також управління людськими ресурсами в умовах мобілізації та забезпечення безпеки державних службовців. Розвиток цифрових технологій стає критично важливим для забезпечення дистанційної роботи та надання послуг в умовах обмеженого доступу до фізичних офісів.

У цьому контексті важливим є аналіз й оцінка виконання показників стратегії реформи публічного управління за 2022–2025 рр., що може надати інформацію про прогрес у впровадженні реформ, зокрема щодо якості адміністративних послуг і розвитку професійної державної служби. Незважаючи на виклики, пов'язані з війною, Україна продовжує впроваджувати демократичні реформи та реформи у сфері верховенства права, що є важливим кроком на шляху до інтеграції з ЄС.

Звіт МВФ про управління публічними інвестиціями в Україні за 2019 р. указує на значну прогалину в ефективності, яка становить близько 32 % [13]. Це означає, що Україна використовує свої публічні інвестиції менш ефективно в порівнянні з іншими країнами, що розвиваються. Основні проблеми включають недостатню координацію та планування, низьку якість проєктів, низьку прозорість і підзвітність політичної та державної влади, відсутність об'єктивної оцінки та моніторингу. Відсутність чіткої координації між різними органами влади й недостатнє стратегічне планування призводять до неефективного використання ресурсів. Багато інвестиційних проєктів не відповідають високим стандартам якості, що знижує їх ефективність і вплив на економіку. Недостатній рівень прозорості та підзвітності в процесі управління публічними інвестиціями сприяє корупції та неефективному використанню коштів. Відсутність систематичного підходу до оцінки та моніторингу інвестиційних проєктів ускладнює виявлення й виправлення проблем на ранніх стадіях.

Рекомендації МВФ для покращення ситуації включають упровадження більш ефективних механізмів планування та координації, підвищення стандартів якості проєктів, забезпечення прозорості й підзвітності, а також розробку систем для регулярної оцінки та моніторингу інвестиційних проєктів. Це дасть змогу зменшити прогалину в ефективності й підвищити економічний потенціал країни. Крім того, важливі довіра до уряду та якість управління. У документі зазначається, що важливо покращити рівень довіри між громадянами й урядом, обмежити приватні інтереси в процесі прийняття політичних рішень та посилити громадянські інституції.

Застосування методу кейсів показує, що в межах реформи публічного управління в Україні (2019) проблема недостатньої ефективності управління державними ресурсами може бути розв'язана з допомогою будівництва сильних і відповідальних державних інституцій, запровадження реформ, спрямованих на зміну підходу до структур, процесів та людей в органах виконавчої влади, забезпечення якісних рішень, які відповідають потребам громадян та підтримують сталий соціальний розвиток. Кейс Стратегії реформування публічного управління в Україні (2022–2025) свідчить, що проблема низької якості адміністративних послуг і неефективного управління ресурсами може бути розв'язана з допомогою забезпечення високоякісних послуг і зручних адміністративних процедур для громадян та бізнесу. Розвиток системи ефективних адміністративних послуг, формування професійної й політично нейтральної державної служби, ефективного розроблення та впровадження політики демонструють практичні заходи, спрямовані на покращення управлінських процесів і розвиток державних інституцій в Україні.

Для підвищення ефективності політичного менеджменту ринкових відносин в умовах війни в Україні потрібно впровадити кілька ключових заходів. Передусім, важливо посилити стратегічне планування. Це означає розробку та впровадження чітких довгострокових стратегій управління ресурсами, які враховують економічні, соціальні й екологічні аспекти. Використання даних для аналізу та прогнозування потреб у ресурсах дасть змогу більш ефективно розподіляти ресурси в умовах війни.

Підвищення ефективності та прозорості управлінських процесів є наступним важливим кроком. Проведення реформ, спрямованих на підвищення ефективності управлінських процесів, і впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для автоматизації процесів управління людськими ресурсами допоможуть досягти цієї мети.

Забезпечення відповідальності та підзвітності органів виконавчої влади перед громадянами є ще одним важливим аспектом. Створення механізмів для забезпечення підзвітності та впровадження системи оцінки ефективності управління ресурсами дасть змогу контролювати та покращувати управлінські процеси.

Розвиток професійної державної служби також є критично важливим. Формування системи професійного розвитку, яка відповідає потребам державної служби, забезпечення належних умов праці та конкурентної системи оплати праці для державних службовців сприятимуть підвищенню ефективності державного управління.

Удосконалення процедур надання адміністративних послуг є ще одним важливим кроком. Забезпечення доступності та якості адміністративних послуг для громадян і бізнесу, а також розвиток електронного урядування для спрощення взаємодії громадян із державними органами допоможуть досягти цієї мети.

Особливості в умовах війни додають додаткові виклики до реалізації цих заходів. Військові дії створюють значні перешкоди для нормального функціонування державних інституцій, що вимагає адаптації управлінських процесів до умов кризи. Це включає забезпечення безперервності надання адміністративних послуг, підтримку економічної стабільності та соціального захисту населення, а також координацію з міжнародними партнерами для отримання гуманітарної й фінансової допомоги. Важливим аспектом є також управління людськими ресурсами в умовах мобілізації та забезпечення безпеки державних службовців. Розвиток цифрових технологій стає критично важливим для забезпечення дистанційної роботи й надання послуг в умовах обмеженого доступу до фізичних офісів.

У цьому контексті важливі аналіз та оцінка виконання показників стратегії реформи публічного управління за 2022–2025 рр., що може

надати інформацію про прогрес у впровадженні реформ, зокрема щодо якості адміністративних послуг і розвитку професійної державної служби. Незважаючи на виклики, пов'язані з війною, Україна продовжує впроваджувати демократичні реформи та реформи у сфері верховенства права, що є важливим кроком на шляху до інтеграції з ЄС.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Політичний менеджмент є ключовим елементом у формуванні ефективних стратегій управління державними ресурсами, особливо в умовах війни. Інтегрований підхід до управління, що включає стратегічне планування, координацію політики, управління людськими ресурсами, підзвітність, надання адміністративних послуг та електронне урядування є необхідними для підвищення ефективності державного управління. Прозорість і відкритість у процесах прийняття рішень, а також активне залучення громадськості та зацікавлених сторін, сприяють підвищенню довіри до державних інституцій. Регулярний моніторинг та оцінка впроваджених стратегій і політик дають змогу вчасно корегувати дії та адаптуватися до змінюваних умов.

Подальші дослідження можуть зосередитися на аналізі впливу війни на ефективність політичного менеджменту та управління державними ресурсами й розробці нових моделей інтегрованого управління, що враховують специфіку воєнних умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах війни та післявоєнної відбудови України: матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 571 с.

2. Копчак, Ю., Матвеев, М., & Пугачов, В. (2023). Трансформація сучасного менеджменту в умовах війни. *Економіка та суспільство*, (51). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-24>

3. Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації. Постанова Кабінету Міністрів України від 03 березня 2022 р. № 187. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zabezpechennya-zahistu-nacionalnih-interesiv-za-majbutnimi-pozovami-derzhavi-ukrayina-u-zvyazku-z-vijskovoyu-agresiyeyu-rosijskoyi-federaciyi-187>

4. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня

2022 р. № 1178. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zat-verdzhennia-osoblyvostei-zdiiso-skasuvann-a1178>

5. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249797370>

6. Програма України, підтримана в рамках Механізму розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF). Міжнародний валютний фонд. URL: <https://www.imf.org/uk/News/Articles/2023/03/31/pr23101-ukraine-imf-executive-board-approves-usd-billion-new-eff-part-of-overall-support-package>

7. Ревенко, В. С. (2018). Політичний менеджмент в сучасній Україні. *Вісник Вінницького національного технічного університету*, № 3, с. 45–52. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10414/226.pdf>.

8. Стратегічна інвестиційна рада схвалила Єдиний проектний портфель здійснення публічних інвестицій. Новини та Анонси. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/strategichna_investitsiina_rada_skhvalila_iedinii_proiektinii_portfel_zdiisnennia_publichnikh_investitsii-4790

9. Україна передала Європейській Комісії перший Звіт в межах Пакета розширення ЄС 2024 року. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-peredala-yevropejskij-komisiyi-pershyj-zvit-v-mezhah-paketa-rozshyrennya-yes-2024-roku>

10. Уряд схвалив Дорожню карту реформування управління публічними інвестиціями. Новини. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. Міністерство фінансів України, опубліковано 25 грудня 2023 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-skhvalyv-dorozhniu-kartu-reformuvannia-upravlinnia-publichnyumu-investytsiiamy>

11. Уряд схвалив Стратегію реформування державного управління України до 2025 року. Служба Міністра Кабінету Міністрів України, опубліковано 21 липня 2021 року. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-strategiyu-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-ukrayini-do-2025-roku>

12. Sheldrake, J. (2019). *Modern Political Management: Concepts and Practices*. *Political Studies Review*, vol. 18, pp. 56–63.

13. Ukraine report. Європейська Комісія. SWD (2023) 699. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/22506-SWD_2023_699-Ukraine-report_ENG-UKR.pdf

14. Wilson, G. (2017). *Political Management in Democratic Societies*. *Journal of Political Science*, vol. 15, pp. 34–42.

REFERENCES

1. Aktualni problemy menedzhmentu ta publichnogo upravlinnia v umovakh viiny ta pisliavoiennoi vidbudovy Ukrainy: materialy dop. Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu [Current Issues in Management and Public Administration in the Conditions of War and Post-War Reconstruction of Ukraine: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with International Participation] (2022). Ternopil: ZUNU.

2. Kopchak, Yu., Matveyev, M., & Pugachov, V. (2023). *Transformatsiia suchasnoho menedzhmentu v umovakh viiny* [Transformation of Modern Management in Wartime]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (51).

3. Pro zabezpechennia zakhystu natsionalnykh interesiv za maibutnimy pozovamy derzhavy Ukraina u zviazku z viiskovoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii [On ensuring the protection of national interests in future claims of the state of Ukraine in connection with the

military aggression of the Russian Federation] (2023). *Kabinet Ministriv Ukrainy – Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zabezpechennya-zahistu-nacionalnih-interesiv-za-majbutnimi-pozovami-derzhavi-ukrayina-u-zvyazku-z-vijskovoyu-agresiyeyu-rosijskoyi-federaciyi-187> (in Ukrainian).

4. Pro zatverdzhennia osoblyvostei zdiisnennia publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh dlia zamovnykiv, peredbachenykh Zakonom Ukrainy «Pro publichni zakupivli», na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini ta protyhom 90 dnev z dnia yoho pryypynennia abo skasuvannia [On approval of the peculiarities of public procurement of goods, works and services for customers provided by the Law of Ukraine «On Public Procurement» during the period of martial law in Ukraine and within 90 days from the date of its termination or cancellation] (2023). *Kabinet Ministriv Ukrainy – Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-osoblyvostei-zdiiso-skasuvann-a1178> (in Ukrainian).

5. Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia systemy upravlinnia derzhavnymy finansamy na 2017–2020 roky. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 liutoho 2017 r. № 142-r [On approval of the Strategy for reforming the public finance management system for 2017–2020. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 8, 2017, No. 142-r]. *Kabinet Ministriv Ukrainy – Cabinet of Ministers of Ukraine* (2017). Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249797370> (in Ukrainian).

6. Prohrama Ukrainy, pidtrymana v ramkakh Mekhanizmu rozshyrenoho finansuvannia (Extended Fund Facility – EFF) [Ukraine’s program supported under the Extended Fund Facility (EFF)] (2023). *Mizhnarodnyi valiutnyi fond*. Retrieved from: <https://www.imf.org/uk/News/Articles/2023/03/31/pr23101-ukraine-imf-executive-board-approves-usd-billion-new-eff-part-of-overall-support-package> (in Ukrainian).

7. Revenko, V. S. (2018). Politychnyi menedzhment v suchasni Ukraini [Political management in modern Ukraine]. *Visnyk Vinnytskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu – Bulletin of Vinnytsia National Technical University*, (3), 45–52. Retrieved from: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10414/226.pdf> (in Ukrainian).

8. S tratehichna investytsiina rada skhvalyla Yedynyi proiektnyi portfel zdiisnennia publichnykh investytsii [The Strategic Investment Council approved the Unified Project Portfolio for Public Investment Implementation] (2024). *Ministerstvo finansiv Ukrainy*. Retrieved from: https://mof.gov.ua/uk/news/stratehichna_investitsiina_rada_skhvalila_iedinii_proiektanii_portfel_zdiisnennia_publichnykh_investitsii-4790 (in Ukrainian).

9. Ukraina peredala Yevropeiskii Komisii pershyi Zvit v mezhakh Paketa rozshyrennia YeS 2024 roku [Ukraine submitted the first Report to the European Commission within the framework of the EU Enlargement Package 2024] (2024). *Kabinet Ministriv Ukrainy–Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-peredala-yevropejskij-komisiyi-pershyj-zvit-v-mezhah-paketa-rozshyrennya-yes-2024-roku> (in Ukrainian).

10. Uriad skhvalyv Dorozhniu kartu reformuvannia upravlinnia publichnyimi investytsiiami [The government approved the Roadmap for reforming public investment management] (2024). *Kabinet Ministriv Ukrainy – Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-skhvalyv-dorozhniu-kartu-reformuvannia-upravlinnia-publichnyimi-investytsiiami> (in Ukrainian).

11. Uriad skhvalyv Stratehiiu reformuvannia derzhavnoho upravlinnia Ukrainy do 2025 roku [The government approved the Strategy for reforming public administration of Ukraine until 2025] (2023). *Kabinet Ministriv Ukrainy*. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/>

news/uryad-zatverdiv-strategiyu-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-ukrayini-do-2025-roku (in Ukrainian).

12. Sheldrake, J. (2019). Modern political management: Concepts and practices. *Political Studies Review*, 18, 56–63 (in English).

13. Yevropeiska Komisiia. (2023). SWD (2023) 699: Ukraine report. Retrieved from: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/22506-SWD_2023_699-Ukraine-report_ENG-UKR.pdf (in Ukrainian).

14. Wilson, G. (2017). Political management in democratic societies. *Journal of Political Science*, 15, 34–42 (in English).

Матеріал надійшов до редакції 18.09.2024 р.

УДК 327:796.093]:338.48-52

Сергій Кулик,

кандидат політичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин та регіональних студій,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

Kulyk.Serhij@vnu.edu.ua,

ORCID ID: 0000-0001-7520-7426;

Роман Тарадюк,

аспірант спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

taradiuk.roman@vnu.edu.ua,

DOI 10.29038/2524-2679-2024-03-217-245

СПОРТИВНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТУРИЗМ ВИДАТНИХ СПОРТСМЕНІВ ПО КРАЇНАХ СВІТУ (НА ПРИКЛАДІ ПОЇЗДОК ФУТБОЛІСТА Д. МАРАДОНИ Й БОКСЕРА М. ТАЙСОНА)¹

Відомі особи (митці, спортсмени, співаки) часто відвідують із приватними візитами держави світу на запрошення глав цих держав. Для означення таких поїздок із метою публічної підтримки державних лідерів, їхнього

¹Дослідження виконано в межах Модуля Жана Моне «EU Counteraction to FIMI» (№101172342 ERASMUS-JMO-2024-MODULE). This study was conducted in the framework of the Jean Monnet Module «EU Counteraction to FIMI» (№101172342 ERASMUS-JMO-2024-MODULE).